

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztői szállítás:

Külső-monostortutca 1861. sz.

Kiadó hivatal:

Középutca, Stein J. könyvkereskedése.

Hirdetési ár: 5 hasábos garmond sorért 1-szor 7 kr., 2-szor 6 kr., 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bályegdíj.
Hirdetések felvételnek Bécsben Oppelik Alajomnál (Wollzeile 22. sz.) és Haasensteint és Voglernél (Wollzeile 9. sz.).
Nyitottéri cikkek sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czímzendők.
Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.

Megjelen e lap hetenkint háromszor, u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délben.
Előfizetési ár:
egész évre 12 frt, félévre 6 frt, évnegyedre 3 frt.

Bécs, február 1. 1868.

(r.) Mult hó 19-ikére voltak összehívva a delegatiónok, de a magyar még csak ma tudott annyira menni, hogy egy albizottságot válasszon, mely a közös miniszterium által előterjesztett költségvetést vizsgálat alá vegye és ez által magának az összes delegatiónak a tárgyalását előkészítse.

E késedelmezés oka részint a kezdés nehézségeiben áll, részben pedig azon eljárásban, melyet a delegatiónba választott baloldali tagok követnek.

Eddigelő, igen rövidbe összefoglalva, következék történet az összeállítás után. A korenlők és korjegyző szereplése mellett, egy rendes elnök és egy jegyző választottak. Ezután egy albizottság neveztetett ki a delegatión ügyrende megkésztése végett. Az ügyrendi tervezet elkészülvén bemutatott, tárgyalatott is, némi jelentéktelen módosításokkal elfogadtattak. Az elfogadott ügyrend értelmében ezután egy másodelnök és még két jegyző választottak, hogy legyen a delegatiónak összesen három jegyzője. E közben már benyújtotta volt Becke báró, a közös pénzügyminiszter, néhány emlékeztetés magyar szóval, a közös miniszterium költségvetését; de egyszersmind már interpellatiónok is voltak készülőben, melyek egy némelyike a tárgyalások hosszúra elnyújtásával, vagy éppen elhalasztásával fenyegetett.

Köz tudomásu dolog ugyanis, hogy a közös miniszterium a magyar delegatión irányában a törvényes, helyes elnevezéssel, czímmel élt; de a monarchia nem magyar része irányában birodalmi miniszteriumnak, Reichs-miniszteriumnak nevezte magát. Nem sokat adok a czimezésre, elnevezésekre. Magyarországnak és Erdélynek alkotmányos jogai nem czimezéseken, elnevezéseken, nem szavakon szenvedtek a gyakorlatban hajótörést 1848 előtt, hanem azon, hogy hazánk és az uralkodóház, népünk és a monarchia többi népei közt, a dolgok természetében rejlő érdek-egységet nem sikerült érvényre emelni; de itt bizonyos organikus ellentét látszott azok felett uralkodni. Mindenesetre azonban csekély magam is helyeslem azon eljárást, már csak a lehető tévedések elhárítása, félreértések kikerülése végett is, hogy bizottsági tag Kerkápolyi maga és mint mondá, elvtársai nevében is kérdést intézett a közös miniszteriumhoz, a birodalmi elnevezés használása végett. És természetesen látom azt is, ha tudakozódik, micsoda lépéseket szándékozik tenni a közös miniszterium a végett, hogy a magyar delegatión zavartalan és közvetlen összeköttetésben állhasson. Becke báró ugyanis egy néhány magyar szóval nyújtotta be a költségvetést és állítja, kiknek nem egyszer volt módjuk a közös pénzügyminiszterrel találkozni, hogy ő excellenciájá szorgalmasan tanul magyarul; de különben a magyar nyelv jócskán ösmeretlen a közös miniszterium körében: magyar beszédek, magyar okmányok közvetlenül tőlök nehezen kerülhetnek ki.

Mint hasonlag köz tudomásu: a tegnapi bizottsági ülésben felolvastattak a közös miniszterium válasza eme kérdésekre, és a válaszzal Kerkápolyi és elvtársai teljesen meg voltak nyugtatva. Nem így Ghiczy és a vele levő néhány baloldali. Nekik már a többség interpellatiónja sem volt kielégítő. Ők külön interpellatiónok adtak be, melyben a közös miniszteriumot egyáltalán törvénytelenül alakultnak mondják, mert hibás német czímet hord (!); mert a paritás nincs követve a közös miniszterium személyzete összeállításában; mert, hadügyminiszter is van a közös miniszteriumban. Interpellatiónokhoz pedig, mint egy bunkó, van utánköve, hogy, ha megnyugtató választ nem kapnak, nem tartják lehetségesnek azt, hogy a delegatión feladatai megoldásához fogjon. A két első pontot illetőleg Ghiczyt és társait, a hasonlag tegnap érkezett közös miniszteriumi válasz utalja arra, mit azon nemű, de simább tudakozásaira a többségnek válaszol. A hadügyminisztert illetőleg pedig a felelet az, hogy a törvénynek szavai és szelleme nem hogy törvénytelennek bélyegeznék a közös hadügyminiszteri állást, de sőt az 1867-diki XII. t. cz. rendeletei nyomán okvetlenül fel kellett a közös hadügyminiszteriumot állítani. Oly

ügyes, oly határozottan törvényes és alkotmányos szellem lengi át a közös miniszterium válaszait, hogy szeretném, ha mindenki egész figyelemmel olvasná el szószerinti szövegét. Ghiczy azonban és társai, gondolhatta volna az ember, nem voltak a dologgal elégedve és fentartották magoknak annak következtében teendő lépéseiket közelebből bejelenteni. A bejelentés ma megtörtént; és lám csak lám, mily különös logiceval haladnak a dolgok odább-odább: Ghiczy és társai kijelenték a mai ülésben, hogy meg vannak magok is elégedve a közös miniszterium válaszával. Ama kormány válaszával, mely, még tegnapielőtti állítások szerint, törvénytelenül alakult. Most egyszerre ki vannak elégitve a törvénytelen kormány azon válaszával, hogy a kezdet nehézségei miatt nem sikerült magyarokat is alkalmazni a közös miniszteriumba; egyelőre elfogadják a közös hadügyminisztert, melyről ezeltől pár nappal nem hitték, hogy törvényünkben gyökereznek. Szerintem, itt nézet-változtatás van; nagyon szép azonban, hogy e szerint azt jobbra változtatták.

Mindenesetre mint örvendetes tény jelenthető, hogy, ezek szerint, a ma megválasztott albizottság munkálataiban a kisebbség is tevőleges részt fog venni.

Szekely örökség.

Az igazságügyminiszter ő nmlgához az országgyűlési szekely képviselők közegyetértésével mult juniusban benyújtott emlékirat.

A szekely örökség és azokon lakó zselérek feletti kérdés a hirlapokban közelebből nevezetes vitások tárgyát tette, eldöntése körül jelenleg kormánykörökben tanácskozások folynak. A tárgy fontossága követte tőlünk, hogy az alábbi emlékiratot megszeressük s lapunk olvasóival közöljük, a mint következik:

A szekelyföld és szekely nemzet eredeti institutióinál fogva elvileg jus regiumot és feudális institutiókat nem ismer. Hűtlenség és magszakadás esetében sem szállott a birtok a fuscusra, hanem a hűtlen vagyont rokonai örökölték, magszakadás esetében az örökséget a szomszédok osztották fel.

A nemzet minden tagja jogilag egyenlő és nemes. Csupán a vagyonság és ebből folyó nagyobb, vagy kisebb kötelesség különböző mértékén alapult a primorokra, primipilusokra (lófő, lovas katonák) és pixidariusokra (darabont, vagy is puskás katonákra) osztályozás.

Urbéri viszony, mint feudális institutio, közöttük nem volt. A birtoktalan, ki más földének használatára szorult, szerződésnél fogva vette azt használatába; felbonthatták ezt időnként, szokás szerint minden évi Szent-György napkor; felbonthatta az is, ki mástól bérelt ki telket és földet, és ezekért napszámokat dolgozott; felbonthatta az is, ki sajátjából élt és birtokának egy részét napszámattal mellett másnak engedte át használatra. A tulajdonos, ha tetszett, magának megtarthatta a visszabocsátottat, vagy szerződésileg ismét másnak adhatta.

Szokás szerint az ily munkát dolgozókat a tulajdonos a szekelyföld nagy részében a munka napjai folytán élelemmel látta el.

Azonban a multnak feudális irányeszméi betörték a szekelyföld némely birtokaira is.

II. Zápolya János Zsigmond fejedelemsége alatt a szekelyföldiek egy része, kivált a pixidáriusi rendből, az 1562-ki segesvári országgyűlésen notáztatott, és elhatározott birtokaik confiscatiónja is az eredeti szekely institutiók ellenére. Ezeket a fejedelem egyes birtokosoknak adományozta.

Utóbb ezen nótá elvileg megszüntetett, de az adományozott birtokok az adományosoknál maradtak.

A nagyraágyság reábert a vagyonosabb szekelyek közül többeket, hogy a nemzeti fejedelmektől saját ősi birtokaikra nova donatiókat eszközölték ki; ezekben a jus regium, mi a szekelyföldön nincs, nekik adományoztatik.

Az approbata constitutio 3-dik része, 76-dik titulusa, 7-dik articulusa azt rendeli, hogy ilyen, a szekely birtokokba bevitt jus regium ellen 32 év alatt praescriptiónak

van helye és a birtok régi örökös jogát viszszeri.

Tehát voltak a szekelyföldön más birtokot használók és napszámokat dolgozók oly jószágokban, melyekre az eredeti szekely institutiók ellenére a jus regium bevitetett. De voltak, és pedig a legtöbben olyak, kik szerződésnél fogva vették az eredeti szekely birtokokat napszámattal mellett használatukba, melynek alodialis természeté, minden feudális institutiókat és urbériséget kizár.

Igy állott a szekelyföld, midőn az újabb korban legelőbb azon kérdés fölmerült, van-e és mennyiben lehet a szekelyföldön helye az urbéri intézkedéseknek és felszabadulásnak?

Nemcsak a tehetősebb donatariusoknak, de a primoroknak, szegényebb lófő és darabont szekelyeknek birtokaikon tanáltattak lakók, kik birtok tőlük beltelket és külső földet, dolgoztak érte kölcsönösen megállapított napszámokat. Dézmát soha nem adtak, a mi magában kitünteti azon nagy különbséget, mely a szekelyföldi és vármegyei jobbágybirtok közt létezett. A koresomarlásijog a szekelyföldön jogilag és pedig megszorítás nélkül a szekely birtokosokat illette, nem mint királyi jog, hanem, mint a tulajdon földnek és személyi szabad iparnak egyik haszonvétele; és tényleg gyakorolták a szolgáló emberek is azon jog alapján, mely a tulajdonost illette, kinek földét használták.

Sok esetben lehetetlen volna az ily szolgáló emberek által birtokot elkülöníteni a tulajdonos által használttól. Gyakran egy udvaron laktak, közös bejáróval; vannak esetek, hogy egy fedél alatti épületnek egyik szobáját a szolgáló ember, másikat a tulajdonos lakja.

Az 1846-diki erdélyi urbéri törvények annak határozatai alól a szekely birtokokat kivették.

Az 1848-ki erdélyi urbéri felszabadítási törvény a felszabadítást ki nem terjeszti a szekely örökségekre, annak 6-dik §-sa így szól: „Szekelyföldön a tiszta majorságok közé értetik a szekely örökség.”

Az 1854-ki junius 21-ki erdélyi urbéri pátenz 28-dik §-sa éppen ily értelemben rendelkezik a következő szakavban: „Az oly birtokokra pedig, melyek a fennállott (bazai) törvények szerint a tulajdonképpen szekely örökségek természetével bírnak, csak ezen pátenz második (az alodiumokról szóló) szakaszának rendeletei alkalmazhatók.”

1853 táján egy eset adta elő magát a szekelyföldön, leginkább pedig Háromszéken. A kormány a szekelyföldön a birtokosok és szolgáló emberek közötti viszályt fenntartani és éleszeni maga czéljaira szükségesnek látta; minélfogva még mielőtt az urbéri pátenz kiadott volna, megindultak az akkori es. kir. Bezirks-Commissariusok által elősegítve, vezetve és helybenhagyatva a birtokos és szolgáló emberek közt az egyezkedések két irányban, t. i. igen sok szolgáló emberek szerződésekkel visszabocsátották azelőtt használt birtokaikból azon mennyiséget, melylyel azok az 1848 előtti adó-tabellákba beírt mennyiséget felülhaladták, és ezt részt magok a szolgáló emberek kötelevél mellett kivették bizonyos évekre haszonbérbe, melyet ha fizetni, vagy a szerződési idő lejártával visszabocsátani nem akartak, törvényeszi ítéletek szoritották reá; részt a kezükbe visszaadott mennyiséget a birtokosok eladták ugy, hogy jelenleg némely ily birtok második, harmadik kezen találtatik. Más esetekben magok a szolgáló emberek a használatokban levő egész telkeket megvásárolták és kifizették a földbirtokosoknak. A kormány annyira elősegítője volt ezeknek, hogy számos ily egyezménynek nemcsak emlitik, hogy a szerződés a cs. kir. Bezirks-Commissariusok előtt keletkezett, hanem rajtok látható a hivatalnak aláírása, pecsétje is.

Midőn 1858 elejével az erdélyi urbéri törvényeszek működéseiket megkezdették, egyszerre felzúdultak és urbéri pereket kezdetek az ily szolgáló emberek, melyekben az 1848-ban kezekben volt telkeket és minden külfekvőségeket urbérieknek és sajátjoknak, a földesurak kezébe visszabocsátottakat ismét birtokukba adandóknak követelték ítéltetni ez érvből, mert szolgálókat tettek s adót fizettek; azok, kik pénzzel váltották meg,

keresetlelvőkben fennhagyták a jogot, hogy az urbéri természet megítéltése után a befizetett összegeket rendes polgári per útján visszafizetessék magoknak.

Ily válságos helyzetben kezdették meg az urbéri bíróságok működéseiket, tömegszerződések felbontása, számtalan családok tönkretjuttatása, kik a befizetett összegeket már rég elköltötték volt, a szekely örökségekről szóló törvény, de egyszersmind a szekelyföldre egyes donatiókkal helyenkint bejött változások kitisztazása nehéz feladatul állott előttük.

Az urbéri pátenz azon szabálya, hogy azon kérdés, mi legyen szekely örökség, a hazai törvény szerint megítélendő, általánoság volt.

Három vélemény fejtett ki az urbéri törvényeszeknél:

Egyik volt azon szélsőség, mely mind azt, mi 1819 óta a szekelyföldön adózás és napszámattal mellett biratott, urbéri birtoknak vélte.

Ezen vélemény alaptalansága kitetszik onnan, mert, mint az I. részben *) előadatott, a szegényebb szekelységnek nemcsak szolgáló emberei által, hanem önszemélyében birtok is adózás alatt volt; a tehetősebb pedig éppen igyekezett minél több adózót csinálni szolgáló embereiből, hogy maga az adótól és katonáskodástól meneküljön. A napszámokkal szolgálókat pedig nem urbéri viszony, hanem az évenként a szekelységen oly sokszor változóva eléjűvő telek-átadásokkor, szóval, vagy egyszerű conventiókkal kötött szerződéseken alapult.

Másik szélsőség volt azon vélemény, mely a szekelyföld eredeti természeténél fogva jogi vélelem alapján minden birtokot szekely örökségnek kívánt megítéltetni, ha a szekely szolgáló ember, lett legyen akár felperes, akár alperes, be nem bizonyítja, hogy statutióval, érvényre emelt donatióval nyerte a birtokos.

Ezen vélemény a szolgáló embertől lehetlenséget kívánt, mert habár a liber regiusok a donatiókról tanuskodnak, de a statutióról szóló relatoria az adományos oklevele volt, melyet a szolgáló ember elé nem szerezhetett sehonnan.

Harmadik volt azon közép vélemény, melylyel a brassói igen jól működött urbéri törvényeszek kezdette meg a háromszéki kényes ügyek elintézését és az urbéri főtörvényeszek által is elfogadtattak, miképp t. i. a k. f. hérvári káptalannál a nemzeti fejedelmek korából, az erdélyi udvari kancellária levéltárában az ausztriai ház erdélyi fejedelemsége óta tanáltott liber regiumokból maga az urbéri törvényeszek kerestészen hivatalból adatot a felett, hogy a per alatt birtok donatió alapján biratik-e, és így, mint feudálisban urbéri viszonynak helye van-e? Ha pedig kérdés merülne fel a felett, hogy azon donatió alapján biratik-e, mi gyakran felmerülhet a portio possessionáriákról szóló adományozásnál, vagy ha nem azon nevű család bírja az újabb időkben, mely névre az adományozás történt: ezen esetben a birtok ugyanazonasága, ugy az approbata 3-dik része 76. tit. 7-dik articulusában megengedett jus regium elleni praescriptio tisztába hozatala végett az urbéri törvényeszek nyomozza ki, hogy közelebbi időkben az örökösödés (successio) azon birtokban a donatio tartalma szerint folyt-e, vagy pedig a donationalis successiótól eltérő szekely örökösödési (csak fiu, s bármely elhalalozáskor fiu örökös nem léteben szekely fiu-leánysági) rend szerint.

Természetesen annak is fenn kelle tartatni, hogy a birtokos bizonyithassa be, hogy a per alatt birtokot nem vásár útján tette magáévá, mint olyat, mely a szolgáló ember kezébe bocsátás előtt szekely ember által, mint szekely örökség, biratott.

Ha ily módon a birtok donatiói természetel bírónak tűnt ki, a többi kérdések az urbéri, vagy majorsági természet és a majorságnak visszabocsátása, vagy megváltása

*) Mult juniusban az erdélyi urbéri tárgyak felett az erdélyi képviselők három részre osztott emlékiratot adtak be: I. az urbéri perekről általában; II. melyet jelenleg közlünk a szekely örökségekről; III. az urbéri káptalán körüli visszalökésről szól. Igyekezünk a más kettőt is megszerezni és olvasókkal közölni. Szerk.

tása körül a szerint döntettek el, a mint az urbéri pártens a megyei birtokok irányában állította fel a szabályokat.

Ha székely örökségnek tünt ki, arra nézve az urbéri természet ki nem mondható, hanem ítéltetett megválthatónak, vagy visszabocsátandónak éppen azon szabályok szerint, a melyek a megyei majorság-birtokokról szólanak.

Az urbéri főtörvényszék után az erdélyi királyi tábla is ezen elvet tüzte ki; és az 1865-dik év őse felé egy, az erdélyi udvari kancellária által a székely urbéri perekre nézve kiadott normatívum is ezen nézeteket pártolja.

Az urbéri törvényszékek felállításakor Bécsben működni kezdett urbéri legfelsőbb törvényszék előbb a székely pereket ezen nézet szerint döntötte el, de azután ritkulni kezdtek döntvényei, politikai számításokból ezen urbéri villongás a székelyföldön minél tovább vala fenntartandó.

A mostani erdélyi kir. legfőbb törvényszéknel ezen székely perek szintügy, mint a többiek legnagyobb részt eldöntetlenül hevernek, a mit azonban eldönt, ezen utóbbi elv szerint teszi; többeknél az ítéletet megsemmisíti; az új tárgyalással a dolog újabb hozsuzu időre halasztatik.

Az elbékélésekben, melyek már sok perekben megtörténtek törvényszékeknel, vagy visszabocsátás, vagy megváltás végett egyeztek meg; sok megváltás úgy történt, hogy a birtok egy részét a szolgáló ember visszabocsátotta, a többivel szabad lett. Van azonban sok egyezkedés azon állásban, hogy a megváltás kimondatott, de a vélemények hullámsága, részint a szegénység miatt a megváltási összeg be nem fizettetett, vagy csak egy része fizettetett be.

A földterhermentesítés alkalmával sok székely birtokosok telkeiket bejelentették kárpótlásra. Az akkori hatóságok azok után, a melyekről megbizonyosodtak, hogy donációs birtokok, az urbéri kárpótlás kiadását elhárították; másokat a véghezvitt verificáció ki nyomozások után visszautasították és a kárpótlás megtagadták azért, mert nem donatívális birtokok, hanem székely örökségek. Néhol az ily birtokokban a telkekben lakók ma sem tesznek semmi szolgálatot és kárpótlás nem adatik, sem az állam, sem a volt szolgáló emberek által.

Azonban sok helyt a nélkül, hogy akár politikai hatóság, akár törvényszék reá szorította volna, a szolgáló emberek tartozásait 1848 után sem tagadták meg; részint régi szerződéseik szerint teszik most is, részint pedig új szerződésekre léptek. Mások igen sokan elköltöztek a használt telkekből, a tulajdonos átadta szerződéssel másoknak úgy, hogy az ilyen, perfolytatás nélkül elintéztettek több az, melyet jelenleg más használna, mint az olyan, a melyet ma is a használna, kit az 1848-ki év benne talált. Sokszor a tulajdonos az ily megürrült telket megtartotta a maga használatára, saját birtoká-

hoz ragasztotta, építtetett reá, vagy el is adta, utódi osztoztak felette, vagy adósságáért lefoglaltatták; egy szóval az ily 1848 után megürrült telkekre nézve a birtokváltozások minden nemei gyakoroltattak.

(Vége következik.)

A székely vértanuk emléke.

M.-Gezse, január 21. 1868.

E lapok tisztelt szerkesztője, M. Vásárhely országgyűlési képviselője, a 8-dik számban szentelt egy cikket a székely vértanuk emlékének, tudom azt, hogy e megemlékezés nemzetünk jobbairól oly hurt pendit meg, mely minden hazafi keblében viszhangozik, de ha e megemlékezés másoknak kebléből egy sohajt csal ki, akkor legyen megengedve nekem emlétküknek egy könnyet szentelni.

Rég vártam azt az időt, midőn legdrágább birtokom, testvérem emléket a nemzetel oszthatom meg, vártam pedig, mert tudtam azt, hogy nemzetem soha haládatlan, soha feledékeny nem volt és bekövetkezik az a kor, midőn a vértanuk emléke fel fog elevenedni.

Köszönet önnök, tisztelt barátom, e megemlékezésért. Nekem pedig boesáson meg, hogy ösmerelemlét e megszólítással élek, azonban engedje azt testvérem után örökségnek tekinteni. Köszönet a „Székely Közlöny“ szerkesztőjének, ki az emlékirati eszmét legelőször pendit meg. Köszönet azon nemes város polgárainak, melynek földjében poraik nyugosznak, hogy emléket oly kegyelettel őrzék meg. Köszönet azon láthatatlan kezeknek, melyek ama előttem kétszeresen szent sirt, az absolutismus alatt is meg tudták tartani, és azt a kegyelet virágaival díszíték, kik soha senkinek sem barát, sem ellenségnek el nem árulák magukat, hanem tettök jutalmát annak nemességében keresték.

Hazámfiak pedig engedjenek meg, hogy én itt magam és testvéreim nevében köszönetet nyilvánítsak, tudhatván azt jól, hogy e vértanuk többé nem a miénkek, hanem a nemzeté, emlétkük pedig a történelemé, de kit és kiket élőkben és halálukban oly büszkén nevezünk mieinknek, legyen szabad, még mielőtt a nemzetnek átadnók, még egyszer utóljára magunknak mondhatni.

Az absolutismus járma alatt még birnunk sem volt szabad a testvért; midőn pedig testvérem maradványait kérők, hogy engedjék meg az édes szülőföldön eltemethetni, a kurta válasz az volt: „Die Werschwörer haben weder Vaterland noch Familie.“ És kiket a gyáva absolutismus élőkben félt és üldözött, azokat haláluk után sem kímélte, mérszszel öntvén be sirjokba és százsor hányatván el a dombot, mi a nemes tetemek fölé domborult.

Hanem az Isten igazságos!

Drága nekem mind háromnak emléke, gyermekkorom édes emlékezete kő hozzájok, és alakjaik eszményképeim legnemesebbike és legrégebbike. Török és testvérem Károly valának azok, kik 4 éves koromtól fogva befogatásokig a korán elvesztett szüléket kárpótlák nekem. Török volt, ki, midőn más gyermek az anyanyelvét tanulja érteni, velem a haza szent nevét igyekezett megérteni, tehát nekem édes és fájdalmas jogaim vannak emlékhöz, ebből kifolyólag legyen szabad, hogy az emlék tárgyában megalakulandó bizottmányban,

lépés közli távolságban elterülő hátrálók rendetlen csoportokban, igen disztelen látványt nyujtának.

En magam ezen pontnak fontosságát belátva, ezen hegnyek tetejét semmiképp el nem hagytam, hanem a hegytetőn 10 lépéssel alább a magaslat térségétől a hegy északi szegletén, sarkán, kiálló egy, az ellennel szemben védfalul szolgáló hegy püpozata megett, mintegy 8-ad magammal, mind 11-dik zászlóaljbeliekkel, kiket buzditással s rábeszéléssel sikerült mintegy 1/4 óráig helyt maradásra bírni, megállván: sürtn tüzelttem a hegytetőjén felszínre jövő császáriakra, kik bennünket akár kövel is agyondobhattak, vagy akár mind elfoghattak volna; de bajtársaim sürtn s jól célzóztott lövésére habozva megálltak. Azonban a császáriak perczről percze többet mutatkoznak, mire mellettem levő bajtársaim mindenike bátorságot vesztve egyen kívül — ez, ha jól emlékszem nevére, Surányi volt — megfordulva, különben férfias harc és viaskodás közt lassan s óvatosan hátrálni kezdének. Surányi is készült vala a menekülésre, hanem bátorító biztatásomra rám pillanta s szokott vig mosolyával mondván: nem bánom káplár úr — holott én még ekkorig készakarva nem valék káplár, de szeretlek gyöngedségből úgy nevezni pájtásim — ha elveszünk is, itt maradok; és erre fegyverét nyugodtan tölteni készült. Mindez csak egy pillanat míve volt, mert csendes léptekkel s óvatosan azon helyről hátrálni kezdett többi hat bajtársaim hátrál sem léphettek, miáltal alant a völgyből egy férfias hang, egy vastag dörgő szót, melyet a 11-dik zászlóalj ismerte, de a melyet darab időtől fogva nem hallhatók, minthogy körünk-ből távol vala, tít meg fülcinket. Ezen a völgyből jövő így hangzó szót: „Fiuk parancsolom, hogy a 11-dik zászlóalj becsülete vesztése alatt foglaljátok vissza azon állást“ a báró Bánffy ezereisé volt. Mire az egész addig megfélemlt hátráló 11-dik zászlóaljbeliek, mintha egy varázsvessző által felvilanyoztattak volna, a közel-és távolban egyszerre megfordulá-

Dóza Dánielt és Füllöp Albertet, elvérzett testvérem egykori barátját, kinek utolsó óráiban is egy emléket hagyott, és kit ő, hogy saját szavaival eljek, mint barátot és fogolytársat egyaránt becsülni tanult, mint tagokat ajánlhassam, és erre itt őket fölkerjem. Hogy azon egyének, kik életében barátai voltak, kik a haza boldogságán szintoly lelkesedéssel mint ő, de több szerencsével mint ő, munkálódtak, legyenek emlékök megörökítésénél tényezők.

Midőn pedig eljön az a nap, mikor az emléket fölállítandják, tudom én azt, hogy Maros-Vásárhely lelkes polgárai ez ünneplést nem fogják demonstratióra használni, hanem azt a kegyeletet, mit tanusítottak ez óráig irántok, ez ünneplés megtartásánál komoly biggadságukkal megörzendik örökre. Hisz ugy sincs ki ellen demonstrálni! Az a kormány, mely bitófával és rablánczsal kormányzott, mint a jollakot nadály, éppen telhetetlensége kielégítésében lelé halálát; az egyeseket pedig, kik e nemeseknek közvetve vagy közvetlenül halálát okozák, csak megvetni lehet; őket elítélte már az a bíró, ki keblükben lakik, és fog meg ítélni felettek az a bíró, ki ismeri a gondolatokat és az elrejtett titkokat, kinek keze pedig egyaránt utóleri az embert a bíborban és palotában, mint a kunyobban és rongyokban.

E szent céllhoz legyen szabad nekünk is csékely tehetségünk szeriut hozzá járulni. Bátor vagyok testvéreim Horváth Mihály, László, Lenka és magam nevében 400 frtot urbéri ügyvényekben felajánlani, mi iránt kérem az ügyet vezető urakat rendelkezni.

Horváth Gyula.

Levelezés.

Erzsébetváros, január hó 30-kán, 1868. — A mint a hírlapokban is előre közölve volt nemes Felső-Fehérmegye bizottmányi közgyűlését jelen hó 27-kén kezdve s élénk részvételt folytatva mai nap végezte be, rég óta nem volt módja a megyének ilyen tekintélyes értelmiséggel támogatott gyűlésbe vehetni részt, szintegy jól esett létünknek a mult idő ősz férfait a jelenkor fiatal leventéivel karöltve látni, közös egyetértéssel sietni az ügyek közfolyamatát a haza és megye érdekének kívánalmái szerint oldani meg.

E jelen gyűlés első alkalom vala eddigi főispánunk felebb mozdítása után gyűlésileg tanálkozhatni s talán ez érdek a megye közöhatás szerinti jobb jövőjének érdeke adott nemes ösztönt a megye tagjainak a különös geographiai fekvés dacára is, nem tekintve az évszak zordonságát, tekiutélyes szép számmal seregelni össze; bármily legyen a nemes ösztön alapoka, egy oly bizottmányi gyűlés végeztetett be négy napi erélyes munkálkodás után, melynél szebbet Felső-Fehér évek óta nem élvezhetett; a gyűlést hazafias jellemű igazgató főbíránk, ifj. gr. Haller Ferencz, a ki 27-kén ünnepléses kitűzöttség által meghivatván, miután az alább ideisorolt kinyitók beszédével a tanácskozás menetét megnyitottunk nyilvánította, mire bizottmányi tag Horváth János, ott a bizottmány összes tetszésével találkozott, magáévá tett szíves szavakban nyilvánította elismerését elnök főbíránk iránt, hogy a törvény értelmében ez évne-

nak, szembe az ellennel szikrázó szemekkel és oroszán bátorsággal siettek vissza és fel azon pont felé, melyen én álltam Surányival. Legelőbb csatlakozott vissza a hat közele bajtárs s utánok mások és így perczről percze gurított hógomolyként felszaporodván s gyorsan a hegytetőn álló császáriakra, kik szintén nem valának télenek, tüzelvén, azok közül ketten elesetek, többet sebet kaptak, s miután látták, hogy a mieink mily tömegesen nyomulnak vissza és fel a hegytetőre ellenök, hátrálni és futni kezdettek a hegytetőn végig és be azon az oldalon, melyen feljöttek volt azelőtt egy fél-órával.

Ezen siker után a centrumunk és jobbszárny fellelkesülve, a harcot megkettőzék. A császáriaknak municziós szekeröket Bem jölrányzott ágyúval légebe röpítette. S nem sokára az osztrákokat minden ponton üldözöbe vettük és Magyar-Kapuson túl kergettük. Ez alatt éjjelre kerekedve az idő, mi M.-Kapuson, az osztrákok pedig N.-Selyken pibenték ki e nap fáradalmait. A győzelem pedig e napon tökéletesen a miénk lön. Melyre azt hiszem, hogy egyfelől b. Bánffy János ezereisé lelkesítő szózatja, másfelől az én zászánságom és kitartásom lényegesen befolytak. Ugyanis a 11-dik zászlóalj b. Bánffy ezereisé iránt, ki azelőtt oly önmegtadással, dicő elődeink és magas rangu helyzetének díszére való hősi lelkesedéssel osztoza sorsunkban és harczoa sorainkban, az ő finom tapintata, megnyerő bánásmódoráért is gyöngédé finu ragaszkodó szeretettel és kegyelettel viselteték. És most, kit szeretünk, de régóta nélkülülzünk, egyszerre véletlenül közénk terem lelkesítő és buzditó nemes szellemével parancsoló: „Fiuk győzzetek“, vagy is hogy szavával éljek: foglaljátok vissza! Mi pedig megértők őt, felismerők kötelességünket, engedelmes fiak valánk s kivívók a győzelmet a ragaszkodó szeretet varázsa erejénél fogva. Azonban a nemes bárónak figyelmét akkor alkalmasint ki nem kerülhetette azon a hegytetőn még folyvást küzdő és semmiként nem hátráló egy két

gyedes gyűlés pontos megtartása által összes institutiók iránti ragaszkodását tanusította, s miután eddigi nyilvános pályája, mint honfiumak, mint honvédnek, mint közhivatalnoknak, s mint elvekért szenvedett politikai fogolynek köztudatban van, ez mindnyájunknak jogosított reményt nyujt arra, hogy elnök főbíránk a törvények értelmében a főispáni szék megtüredésével átvett megye kormányzatát az összes haza és megye alkotmányos kívánalmával összhangzólag fogja vezetni.

A szokás szerinti felsőbb rendeletek felolvasása után a szolgabírói segédek és árvai székijegyzők, egy törvényszéki levéltárnok jelenleg került szönyegre, miután a segédek szükségességét a megye közvéleménye már korábbi gyűléseinken nyilatkozott, a többieknek választását pedig az igazságügyi miniszterialis rendeletek alapján fogadták el, az elnök akként oldotta meg ebben is feladatát, miszerint a törvényeink értelmében egyedül ötöt illető kijelölési jogot is megosztotta a bizottmánnyal, s egy népes albizottmány nevezetett ki az elnök kérésére, ki ötöt a kijelölési munkát megállapításában támogassa, s miután a választások, mint fennálló autonomicus jogunk mindig egy kis pártizalmat szoktak az érdekek felmerülésére a választók közt szűlni, elnök főbíránk szép jelét tanusította ez által is tapintatának pártokon felülemeltségének az elismerés babérijét egy újabb perpetuella szaporította, minek kifolyása lett az, miszerint az általok összeállított kijelölés minden változtatás nélkül elfogadtatván, annak alapján a választás az ősz bajnok b. Rauber Nándor aña mellé rendelt bizottmány közbejvetelével kellő renddel és csenddel véghezvitetett, melynek következtében szavazattöbbséget kaptak és ezzel kapcsolatban ünnepelesen fel is eskettettek: szolgabírói segédeknek a peselneki járásban Baboles Sándor, hidvégi járásban Babos György, hévizi járásban Bretyei Pál, pálosi járásban Somogyi Károly, réteni járásban Fodor Lázár, keresdi járásban Joanovics Zachariás, bürkösi járásban Szaboszlai B. Albert, o-ujfalusi járásban Galambfalvi György, bolyai járásban Bolyai Gergely, hidegvizi járásban Csongrádi Gyula; árvaizéki aljegyzőknek Gilyén József és Hoffmann József; törvényszéki levéltárnoknak Hincz Károly; volt egypár elkészt atyánkfia, kik a kritikai hatóságot a választás megtörténte után akarták a kijelölés ellen szönyegre hozni, de a nagy többség, u. m. százharminczkettő ellen tetszésével nem találkoztván, fellépések post festa sacerdos rubrikájába eszt.

Értekeny mozzanata volt a gyűlési napoknak a gyűlés többségének azon szép gondolata, midőn a gyűlés elnökét, közszeretett főbíránkot, e megye érdekeinek eddigi szerencsés felkarolásáért s e jelen gyűlésnek erélyes vezetéséért egy szép müvt elzst szerleggel tisztelte meg, melyet a bizottmányok többségének jelenlétében 27-én östve egykori főispánunk, a tántorithatatlan ősz honfi Horváth János szíves szavak kíséretében nyujtott át, melyet könnyekig érzékenyült elnökünk azon szép nyilatkozattal fogadott: miként ötöt eddigi nyilvános pályáján minden mellék-és utógondolatok felretételével egyedül a közhaza és megyéje boldogságának előmozdítása vezette, s e nem remélt megemlékezést családi ereklyé gyanánt hagyja utódjaira, azon

honvéd; miről, ha életben volna, a nemes báró önmaga is tanuskodhatna. Azért a nemes báró, ha mind csak hátrálókát lát vala és nem szemlélte volna meg a folyvást küzdöket oda fenn a hegytetőn, úgy kétségkívül nem hangoztatja vala hatalmas szózatát azon fontos positio visszafoglalására; és ha hangoztatna volna, a foganat és siker kétes kimeneteli lesz — mindenesetre nagy véráldozatba került vala.

5) Medgyesnél másnap márczius 3-dikán szombat reggel a császári hadak fővezére b. Puchner Szebenből N.-Selykre kéz alatt érkezett számos és tekintélyes segédsapatokkal felszaporodott táborával támadását ellenünk ismét erélyesen megújítá. Mikor daczára azon környülménynek, hogy gyutacos (zünderes) löfgyverekhez csak a tegnapi napról meggazdálkodott néhány töltényünk valának még, és így municzióban már azon reggeli esata kezdetén sokan szükségödnék, — a harcot a császáriakkal reggeltől kezdve késő délutánig derekasán kiállók. Holott délfele egész táborunk gyutacos fegyverrel ellátott zömének nem vala egyetlen tölténye is így csataképtelen vala.

Késő délután tájt a császáriak jobbszárnyán egy fehér kabatos ezereid egy erős hegyoldal buszszában erős állást foglalva megjelenik, és a mi alig egy-két századból állott balszárnyunkra oly hathatós és eldöntő sortűzet intéze, hogy ennek következtében közüllünk többen sebet kapva s egykettő elesve hátrálni kénytelenítettünk.

En ekkor is 15—20-ad magammal még mintegy félóráig ezen ezereid ellen folytatva a harcot hagytam oda ezen harczteret. Midőn a mieink minden ponton — bárha gondolom: Vásárhely felől friss segédsapataink érkezének, melyek a győzelmesen előnyomuló császáriakat mintegy 3/4 óránál tovább nem valának képesek feltartóztatni, hátrálának.

Igy lön aztán, hogy e napon a császáriak győztek és mi Medgyesre bevonulva azt gyorsan odahagytók. Zavarba jött táborunk egy része M.-Vásárhely felé, más és nagyobb része pedig a Kú-

TÁR.CZA.

Kivonat

XI. zászlóalji honvéd-káplár Solymossi József életrajzából.

(Folytatása és vége.)

4) A Medgyes melletti 1-ső napi márcz. 2-ik 1849. péntek napi esatában a 11-dik zászlóalj egy része, és ha jól emlékszem, 40 dik, vagy torontálmegyei vegyes ajku, nem igen bizható zászlóalj, a balszárnyon egy magas, az országúttal párhuzamos irányban menő hosszudak hegyhátának térsé lapályaira állították fel. A centrum az országúton szintén egy erős állást foglala, — egyúttal ezt s az egész jobbszárnyat a Küküllő folyama biztosítólóg védvén. A balszárny, hol a 11-ik zászlóalj 6-dik századjában magam is valék, bárha a hegy — mintegy 1000 lábnyi — magassága miatt igen erős állás vala; de ha az ellennek sikerült ezt elfoglalni, a centrum és jobbszárny kénytelen lesz vala okvetlen Medgyes felé, vagy pedig az itten mély Küküllő folyamnak hátrálni az ellen kereszt tüze elől; szóval ezen balszárny hegymagaslatoni állás kulosa vala egész táborunknak s viszonylag legkönnyebben is elfoglalható. Azért a császáriak ezen erős s egész táborunknak kulcsul szolgáló állást oly nagy tulnyomó és megfeszített erővel támadák s rohanák meg később, hogy a mieink kénytelenek voltak ezen állást odahagyni: előbb a torontáli vegyesajku zászlóaljbeliek legnagyobb rendtelenségben, utánok a 11-dik zászlóaljbeliek a hegnyek déli és nyugati oldalain felnyomuló császáriak elől ezen hosszudak hegy észak-keleti oldalán és végén lenyomultak s szaladták az azalatt elterülő mély völgybe, onnan rendetlen tömegben szállingózva az előbbi megett fekvő hegnyek a tetejére vonultak úgy, hogy az 1-ső hegytetőjéről le az oldalán az aljáig a völgybe, és innen a hátsó hegyaljától annak oldalán fel a tetejéig, több ezer

meghagyással, hogy az általa megkezdett iránytartsák szakadatlan szem előtt.

Rég óta nem állott e megyének módjában az alkotmányos élet szelleméből kiindulva megyei életünk felvirágoztatására annyi jó, nemes intézkedést tenni, mint e jelen gyűlés alatt ott állanak jegyzőkönyvünkben szebbnél szebb indítványaink halmaza, s ha a megye a kivitelben is oly erélyvel működik, mint ezeknek elfogadásában, Felső-Fehérmege régi tekintélyes helyzetét sokkal szebben fogja megállapíthatni, mint valaha volt.

Elnökünk tapintatos vezetése, honfias iránya adván erre is a nemes ösztönt, melytől Felső-Fehérmege egy átkosán ránehézült burocraticus kezelés miatt oly hosszas éveket át tantalusi kinyása módjára el vala zárva, már az első napolyama alatt élénk tanúságot adott arról, miszerint e megye jelenlegi konstellációját tekintetében egyedül ő lehet hivatva e megye kormányzatának átvételére, s ki e gyűlésen jelen volt, az előbizonyítást tehet arról, hogy egyedül ő mondhatja el e megyében, hogy kicsinynek, nagyoknak, gazdagnak és szegénynek közbizodalma egyedül csak benne központosul, s másba nem is központosulhat!

A kebelbeli tiszttség alispán Kőnczei Károly által a közigazgatásról, a törvényszék elnök főbíró Elekés Pál által, a közügyeket főügyész Szaboszlai Károly által, az orvosokat főorvos dr. Szabó Vazul által, a közlekedési osztály mérnök Veres Lajos által tették meg évnegyedes jelentéseiket, a közigazgatás és törvénykezés mikénti állapotáról, melyek közt a főorvos és főügyész jelentés a bizottmány összes tetszésével, teljesítésével találkoztván, mindkettő a benne foglalt szép eszmék és reformtervek létesítéséért egy szakértő bizottmányt adott át kellő javaslat kidolgozásáért; tudósító nagyon óhajtaná, ha e becses lapok szerkesztésege tért engedne ezen idézett két munkát közrejtetésére.

Általában gyűlésünket higgadt, magatartás, lehető csend és rend jellemezték, miáltal e megye napról napra inkább bebizonyítani igyekszik erkölcsi életrealóságát, noha vannak nebényan, kik, mint a halálmadár, e megyét mihamarabb szétosztaladónak szeretnék jóslani.

Végül nem hiányzott a nemzeti typos és feoimus magnum áldomás elnökünk loyális szívesességéből, mert első napon 130-nál több terítettú gazdag asztal fogadta a bizottm. tagokat, midőn király, királyné és koronaherceg az Felsegeiket az elnök a jelenlevők viharos éljenéseik között meleg szavakkal köszöntötte fel; a többi napokon délbe, este 40—50-nél több terítettú szívélyes asztal fogadta hasonlóan elnökünk bőkezű szívesességénél fogva vendégeit, s ez által is egyet haladtunk, mert az összejövetelek is a socialis élet nemesebb iránya felé vezetnek, a minek pedig e közelebbi 6 év alatt gyűlések tartásánál érzékeny hiánnyal szenvedtünk, s ebben is szeretett főbíránk a közóhajtanak kívánt bőkezű oltárt emelni.

Sebessy István, bizottm. tag.

Felső-Fehérmege főbíró gróf Haller Ferenc megnyitó beszéde.

Tisztelt bizottmányi gyűlés!

Midőn ősi alkotmányos szokásunk és törvényeink alapján e nemes megye kormányzatának terbes, azonban nemes kötelessége rém nehezült,

külö jobb teréni úton fel Erzsébetvárosa felé tartva s azon éjjel szakadatlanul folytatva útunkat, fel éjszaka tájt Almásra érkezünk, hol megállapodánk.

6) Nagy-Szeben alatti 2 ik csatában, vagyis márczius 11-én 1849. annak bevételekor a Trangeamenti külvárosba hatolva, a zászlóaljamtól, mely az utcán rendetlen csoportban ide s tova szerte száguldozott, azonnal elváltam és egyes egyedül a vizaknai kapuhoz a belváros felé siettem, miattal egy néhány gyalog honvéd-és Kossuth-híszárral össetalálkoztam, kik szinté arra tartának. A vizaknai akkor még fennállott bástyákapuhoz érve, gyalog és huszár pajtásim méltán tartva a kapun belül lesben olázkodható ellentől, habozva kétkedett a tárva volt vizaknai bástyákapu alatt a kapun belől az alsó belvárosba bemenni. A huszár a gyalogot és megfordítva küldék egyik a másikat előre. Ezt látván én — vágyva N.-Szebenben éppen itt az alsó belvárosban Mária-utca Zay-féle házban lakó atyámat s testvérbátyámat mielőbb láthatni — bemegyek hát én egyedül magamra is: mondom, történnék bármi! aztán ugy is tudom itt a járást. Erre azonnal be is menék a vizaknai bástyákapun és benn az utcákon hirtelen szétneve visszajövek, mondván: barátim bizvást jöhetnek, mert az ablakok is célszerűen kivilágították. *)

Mire aztán legelő a Kossuth-huszárok, után-

*) Ezek szerint „Adatok” anonym érdemes írójának a 81. lap 15—17. soraiban ezen szavakban állítását: „Én, t. i. szerző, egy csapat élén egyenesen a vizaknai kapuhoz tartottam, a mi csak be vala hajtva. Kinyitva ezt, beléptünk a rég óhajtott városba, — mint hogy állítom rováására esik, megbocsáson, de egyszerűen tagadnom kell. Mire nézve hivatkozom s felhívom azon szakasznyi Kossuth-huszárt és 30—40 gyalogot, kik a kapun kívül rám s tudósításomra vártak, s csak aztán lépnek be, legelő a huszárk sat, sőt felszólítottam magát a szerző által litólagosan bevezényelt (?) bizonyos csapatot! mert nem hiszem, hogy Bem a kaput behajította volna, s ki pedig már szerző és csapatja előtt minden bizonynyal benn volt a fen-nebbiektől szerint!

véleményem szerint szebbet s nemesebbet nem teheték a kötelesség oltárára, mint e megye bizottmányának tisztelt testületét összehívva, a törvények által megszentelt alhalma nyilják e nemes megye képviselő bizottmányának alkotmányos jogait gyakorolni, és e nemes megye területének, ugy közös hazánknak is állami életét, belkérdéseit, szellemi és anyagi előhaladását érdeklő intézkedéseket tehetni.

Üdvözlöm tehát ez ünneplés percében e nemes megye bizottmányi tagjait! kik az évszak zordonságát nem tekintve, ily szép számmal seregelték a mai napra össze.

Szeretném és büszke volnék reá, ha alkalom lehetne e percében megyénk előhaladásának, szellemi és anyagi előmenetelének szép és meglepő fényképét mutatni fel a tisztelt bizottmány előtt; de a megye kormányzói felelőség alig pár betekkel ezelőtt jutván osztályrészemül, jól tudom, hogy a helyzet az óhajtasok temérékének megfelelően elégtelen; jól tudom, hogy a fénykép helyett, mit nyujtani kellene, a valóban csak halvány árnyat mutathatom fel; de legyen menség azon körülmény, mely 20 év óta lankadatlan következetességgel zsbibasztotta hazánk bérceit és völgyeit, s legyen menség azon sajnos tapasztalat, hogy e zsbibasztó lankadás szoritotta vala le főképpen e nemes megyét, kinosan érezvén a legkisebb kérdésekben is a burocracia nyűgeit, mely midőn csak rövid idővel ezelőtt is itt helyt, minden elevenséget, életrealóságot elfojtott, kinn a centralisatió szűk helyétől félre- vagy távoleső vidékeken csaknem halálos vonaglást okozott.

Azonban a gondviselés szerencsésének az alkotmányos kibontakozás szelid sugára kezdi előzőleni imádott hazánkat, s ennek jótékony melegebből rövid idő óta több meg több osztalék kezd meggyéknék is osztályrészt esni, s hogy ez mathematicai következetességgel rendes progressio szerint emelkedjék, s hogy bemutathassuk hazánk közvéleménye előtt, hogy Felső-Fehér régi első rangu állását következetesen elfoglalni és megtartani kész, az a tisztelt bizottmány lovagias magatartásától és eddig is tanusított erélyétől függ.

Jelen gyűlésünk alapjaira a meghívó körlevélben és hírlapilag is körözve áll; a megyét illető belkérdéseinek és közelebbi bizottmányi gyűlésünk óta tett közigazgatási munkálásunk a beadandó kimutatásokban fog napfényre kerülni s magarendén bizottmányi tárgyalás alá vétetni.

Én tisztelettel kérem fel a bizottmány tagjait, méltóztassanak engemet ezekben istápolni s nemes működéseket meg nem tagadni.

Midőn jelen megnyitó beszédemet azon óhajással végeztem, hogy: viruljon szeretett hazánk! éljen a király! és éljen a parlamenti felelős kormány! e jelen bizottmányi gyűlést megnyitottnak nyilvánítom.

Ausztria.

Bécs, febr. 1. A mai „W. Zig.“ három császári kéziratot közöl: egyet, mely Kufsteint egészségi állapota miatt az urak háza elnökségétől fölmentti; másikat, mely Colloredo-Mansfeldt hget az urakháza elnökévé, Schmerlinget és Wrbnat annak alelnökeivé kinevezi; a harmadik fölmenti Toggenburgot Tirol helytartóságától s felruházta őt a Lipót-rend nagykeresztjével.

nok a többi gyalog honvédek, ez alatt megszaprodva többekkel s a kisérétével szinte nyomba ide érkezett Bem tábornokunk a kapun diadalmasan behaladának a felsőváros és piac felé tartva.

Én magam a vizaknai kapun belől mindjárt elválva jobbra a köfal melletti utcán és úton sieték a Mária-utczába, hol atyám s testvérbátyám tártkarokkal fogadának.

Tágas termű szobáink telve valának általam egyről egyig ismert szomszéd szász nőekkel, kik — mert férjeik mint nemzetörök a várost adagbgyták — a magyaroktól féltékben atyám házában keresének menhelyet. Nem is esalatoztának, pir nélkül elmondhatom, jó menhelyre és védőre találtak. Mert másnap korán reggel többrendbeli, táborunk salakjából alakult csőceselék rabló honvédsapatok — inkább vegyes ajkúak, kik közt egyetlen egy sem volt XI-ik zászlóaljbeli, — ezen városnegyedben is fegyveresen megkisérték a rablást; de én akár hányan s akár hányszor jövének, mindannyiszor el-kikergetém őket ezen városnegyedből, nem engedvén az egy szász nemzet vadászféle öltözék és fegyvereken kívül semmit és senki egy hajszálát is bántani.

A miért a „Siebenbürger Bothe“ akkori szerkesztője lapjában néhány nap mulva atyám házat előmerőleg megdicsérte; személyemről azonban nem emlékezett volt meg a tudósító.

Ha teljesítem-e s mennyiben honfi kötelességemet, s mennyiben érdemek elismerést: megítélni azt az olvasóra bízom.

Tér és idő hiányában, s mert az olvasót nem akarom tovább untatni, — sok egyebet ezuttal mellőzök. S midőn ezen soraimat berekeszteném, felszólítom a 11-dik zászlóalj különösen 5 dik és 6-dik századjainak honvédeit: sziveskedjenek fennebbi, személyemre vonatkozó állításaimra netalan lehetősérvételeket, avagy ellenvetéseiket mielőbb s részrehajlás nélkül megtenni.

KÜLFÖLD.

KELETI DOLGOK. A porta, mint látszik, el van határozva a Szerbia részéről netalan leendő ellenséges támadás ellen Bosnia-és Hercegovinában kielégítő katonai rendszabályokat életbe léptetni. Franciaország, Ausztria és Angolország konstantinápolyi követi sürgetőleg tanácsolták a portának, hogy ily nagy horderejtű lépéstől óvakodjék, mire Fuad pasa azon kérdéssel válaszolt: elvállalják-e az érintett cabinetek a felelősséget, ha Szerbia tetteleg betör és hiányozni fog a támadás visszaverésére szükséges haderő. Ezen kérdésre válaszolni annál nehezebb volt, mert tény, hogy a hatalmaknak Belgrádban ismételve tett reclamatiói dacára Szerbia folytatja hadkészléteit.

A szeptentervári „Golos“ hibetönek állítja azon kisérletet, melynélfogva Oroszországot az által akarják izolálni Keleten, hogy Poroszországot és Ausztriát közelebb hozzák egymáshoz. Poroszország már régen törekszik magát emancipálni a szeptentervári kabinet protectorátusa alól. Oroszországra az eventualis izolálás esetéből nem háramlik veszély; legroszabb a mi érheti az, hogy még várnia kell néhány évet, míg az elmaradhatlan catastropha Törökország felett ki fog törni.

FRANCIAORSZÁG. A párisi lapok néhány nap előtt ezen címmel: „A köztársaság, 1. szám. Sabadság, egyenlőség, testvériség, Páris“ egy rüpiratot kaptak, a mely valami kicsiny kézi sajtón nyomtatott és az ország szenvedéseinek zilzott festése után nagyon hibás nyelvezettel a francia császár meggyilkolására hívja fel a népet. Azonban — mondja — ne csak Napoleon gyilkolassék meg, hanem a hatóságok mindazon tagjai, kik politikai elfogatásokat hajtanak véghez. Gyanus, miszerint szerzője előre tiltakozik azon fölvetés ellen, mintha „agent provocateur“ minőségben maga is a titkos rendőrség szolgálatában állna.

A „Moniteur“ Stanley bristoli beszédéről, az olasz parlamentben folyt vitáról és az Ausztria s Poroszország közötti jó viszonyokról beszél. Ezután constatirozza, hogy az európai hatalmasságok magatartása általában békés, s ezt mondja: A civilisatio jelen állása mellett a béke minden kormányokra és népekre nézve egyidejűleg érdek és kötelesség.

OLASZORSZÁG. A Dél Olaszországról szóló hírek, melyek az ottani bourbon mozgalmat oly válságosnak tüntetik föl, az olasz kormányknak rendelkezésre álló lapok által határozottan meghazudtoltnak. Az „Ital. Corr.“ nehezelt azon lapokra, melyek ezen zajt keltő híreket kobolták, mert azok által csak az olasz megrontása céloztatik. Magáról a mozgalomról azt mondja:

Igaz, hogy van Rómában csoport bourbonista, mint vannak Madridban és Párisban nápolyi emigránsok, melyek az ottani nunciaturákat körül táborozzák. De Olaszországban nem találnak semmi nemű jelentőséggel bíró pártot, mely őket támogatná. Mindazon erőfeszítések, melyeket ezen álmadozók a felsziget volt dolgainak visszajöttéről álmodnak, csak az ő tehetlenségüket bizonyítja és csak hitelvesztetté teszi őket józan emberek véleményében.

Bolognában s Paviában sajnos rendezavarások történtek. Bolognában az impressario három tánczosnót eleresztett, kiknek tisztelői a színházban nagyon zajos jelenetet idéztek elő. Néhányat elfogtak; de ezeket barátaik fenyegetésére szabadon bocsátották s a diadalmasok aztán a színház végével kiftutyolték a felállított katonaságot.

Paviában a nép és deákság közt feszültség uralkodik. Jan. 22-kén egy utcai csapat megtámadott s meg is sebesített néhány deákot. Ennek folytán az ifjuság elhatározta a kormányhoz folyamodni, hogy tegyék el az egyetemet Paviából, miután ott nincsenek biztosságban. Ennek folytán a munkás-egylet egy manifestumot ragasztott az egyetemre, s midőn azt egy tanuló letépte, újabb verekedésre került a dolog. Most az ifjuság elhatározta rögtön folyamodni a kormányhoz, hogy zárassa be a paviái egyetemet, s engedje meg nekik, hogy tanulmányaikat másutt folytathassák. A nép ezalatt az utcán folytonosan dühöngött. A rector lemondott, s a nép annyira fel van ingerelve, hogy a deákok este lakásaikat sem merik elhagyni.

KÜLÖNFÉLÉK.

A balközép organja, a „Hazánk“ vasárnap számban sajtószert levelet közöl a kolozsvári követválasztásról, s habár sok alaptalan állítást tartalmaz, nem hagyhatjuk figyelmen kívül már azért sem, mert voltak, kiknek kedvök telt a „csőceselék“ stb. elnevezéseket egyedül a jobboldalról eredtetnek tulajdonítani. Mint a levél szavaiból tisztán kitétni, oly balpárti egyén írta, ki szerepet játszott a választásnál, s azután is ott volt, a hol csendesíteni kellett. A Nagy Péter háza előtti demonstrációról többi közt ezt jegyi meg: „Mint egy 4—5 száz főnyi tömeg, népes csőceselék, tanuló ifjuság, s igen kevés paraszt-választó kiabált.“ — Tovább a demonstratio okát vizsgálva, e kifejezéssel él: „a szikrákat nemcsak néhány gondatlan s mondhatnám haszontalan ifju ember szónoklata gyújtotta fel“ stb. — Végül így szól: „Igy nem

csak bukásunknak, de a nekünk tulajdonított avargásoknak is Bernát magatartása az oka.“ — Ez utolsóra csak annyit jegyzünk meg, hogy Bernát visszalépett volt, s korteei a Vetter-párthoz csatlakoztak.

A hétfő és kedd közti éjelen ismét ablakbeverés történt; az így megtisztelt ez alkalommal Szilvási Miklós úr volt.

A tornászatot illetőleg néhány buzgo ügybarát abban fáradozik, hogy addig is, míg a torna-egylet megalakulhatna, ideiglenes vívódát készítsen.

A „Magyar kölcsönös biztosító bank“ alapító bizottmánya f. évi január 30 kán tllést tartván, korelnökké Kende Kanut országgyűlési képviselő urat, az intézet ideiglenes igazgatójának pedig az e téren általános ismert jeles szakképzettségű Kulisseky János urat, ki az erdélyi kölcsönös tiz- és jégkár ellen biztosító társaság ügyeit 22 éven át páratlan erély és kitartással vezette, választotta meg, s az intézet felállítására és működésbe hozására kellő intézkedések megtételével bizta meg. A meg nem jelent alapító tagok pedig felszólították a bátoroztatnak, hogy akadályoztatásuk esetében jövőre vagy megbizottak által képviseltessék magukat az tlléseken, vagy az alapszabályok értelmében írásban adják be véleményüket az ottan előforduló s velők előlegesen közlendő tárgyakra nézve, különben a megjelentek mindig érvényesen fognak határozni. — Midőn ez értesítést a „Pesti Napló“ból átvesztük, nem hagyhatjuk említetlenül, hogy ez intézet keletkezését valamennyi pesti lap a legmelegebben üdvözi. Alapszabályainak eredeti szövegét mi még tavaly ismertettük.

A „Századunk“ bécsi távsürgőnye szerint az eddigi belgrádi consul helyébe ügyvivőtll Kállay Benjamin nevezetett ki.

Kantai Teréz szép tehetségű fiatal énekesnőnk búcsúfölteptől s jutalomjátékaul szombaton „Borgia Lucretia“ fog adni.

A második philh. hangverseny Pichler Bódog karmester rendezése alatt e hó 23-kán és pedig a délutáni órákban fog megtartani: Beethoven egyik nagy simfonija mellett meg Schumann Róberttől egy keletös női kar sóllokkal lézen előadva. A jövedelem egy része ismét egy jótékony célnak lett felajánlva.

Szamosujvárt f. hó 17 kén, az ev. ref. egyház javára táncvizigalmat rendeznek; mely annál fényesebbnek ígérkezik, mert éppen e napon tll össze Dobokamegye bizottmányi gyűlése is.

A 2-dik philh. hangverseny ügyében felkéröttünk a közreműködők érdekében tudatni, hogy az első próba vasárnap, f. hó 9-kén, délutáni fél 3 órakor a zenekör helyiségében fog megtartani.

A keresk. ifjuság f. hó 15-dikén tartandja táncvizigalmát, mire az előkelőbb polgári osztályból kívántak háziasszonyt választani; de pár felszólított azt, gyöngékedése miatt, el nem vállaltatván, mint illetékes helyről értesítve vagyunk, e végett most a főrangú körökhez fordultak. — Hazafias s nemes törekvésű kereskedő ifjaink bája mindig egyike szokott lenni a legfényesebbnek; s hiszszük, hogy az idei sem képezend e részben kivételt.

A kolozsvári casino mult vasárnap tartá közgyűlését, midőn igazgató Halmágyi Sándor a szabályok értelmében kilépvén, helyébe gróf Eszterházy Géza választatot igazgatóul. Az egylet jövedeleme meghaladja a 6,000 frtot, de a folyó évi költségvetés szerint a kiadás is csak pár forinttal kevesebb. A színház ez egylet részéről évenként 360 forinttal segélyeztetik. A részvényesek száma 170, kik egyenként 25 frtot fizetnek. Jegyzőnek báró Apor Zoltán, pénztárnoknak Filep Sámuel választott. A közgyűlés, melyen Máriaffi Albert elnökölt, a szokott ügyrenden kívül lényegesebb határozatot nem hozott, kivéve azt, hogy az alapszabályok átvizsgálására bizottság nevezetett ki.

Göndöcs Bertalan, újkigyósi lelkész, előfizetést hirdet „Sirvirágok“ című elmélkedő imakönyvre, melyet „kedveseik elhunytán kesergők vigasztalására“ irt, s melynek tiszta jövedelemét a honvéd-segélyző alap gyarapítására szándékozik fordítani. Előfizetési ár 1 frt, bekötve 1 frt 40 kr, bőrben aranyvágással 2 frt.

A magyar delegatio febr. 1-sői tllésében a budget bizottságba megválasztattak: Sennyey, Szécsen, Szapáry, Széchenyi, Liphay, Pálffy, Tisza, Fillepp, Csengery, Horváth, Bethlen, Zichy, Bittó, Trefort, Orczy, Kerkápolyi, Kemény, Maniu, Pulszky, Bánó, Lator, Radich, Ghyezy, Bónis, Ivánka, Perczel, Várady, Simonyi. Ezen bizottság meg is alakult. Elnökké Sennyey, tollvivővé Horváth Lajos választott. A bizottság három albizottságra fog oszlani és pedig a katonai költségvetés albizottmánya 16, a külügyi 7, és a pénzügyi szintén 7 tagból fog állani. — A reichsrathi delegatióknak a külügyi költségvetésre választott albizottsága már bevégezte munkáját, s azt indítványozta, hogy ezen budget 60 ezer frt törléssel fogadtassék el. Az 550,000 frtnyi titkos kiadásokat — a Beust iránti bizalom kifejezéséül — az albizottság conkultatlanul ajánlja elfogadtatni.

Bécsből azon érdekes tudósítást teszik, hogy a francia császári-pár a közelgő tavasszal utazásra készül, mely alkalommal Bécsét, Budapestet, Berlin és Brüsselt látogatnák meg.

